

**СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
НН ІНСТИТУТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

Кафедра образотворчого мистецтва та дизайну

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
директор навчально-наукового
інституту культури і мистецтв
проф. Олена УСТИМЕНКО-КОСОРТЧ
«30» серпня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ШРИФТОВОЇ КОМПОЗИЦІЇ**

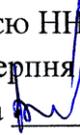
Галузь знань 02 культура і мистецтво

Спеціальність 022 Дизайн

Освітня-програма / Дизайн інтер'єру

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією ННІ культури і мистецтв
«30» серпня 2024 р.

Голова Олександр РУДЕНКО

Розробник:

Наталя КОХАН, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва та дизайну

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри образотворчого мистецтва та дизайну

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 р.

В.о. завідувача кафедри
образотворчого мистецтва та дизайну
кандидат мистецтвознавства, доцент

Наталя КОХАН

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів – 4	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
3-й		3-й	
Семестр			
6-й		6-й	
Лекції			
Практичні, семінарські			
46 год.			
Самостійна робота			
72 год.			
Консультації:			
2 год.			
Вид контролю: залік 5			
Загальна кількість годин - 120			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи шрифтової композиції» є формування у здобувачів вищої освіти спеціальності 022 «Дизайн» (ОПП «Дизайн інтер'єру») системного професійного мислення у сфері типографіки як просторово-композиційного інструменту, а також набуття здатності створювати складні шрифтові структури та інтегрувати їх в архітектурне середовище інтер'єру.

Дисципліна спрямована на розвиток у студентів умінь свідомо добирати та застосовувати шрифти з урахуванням функціонального призначення простору, стилістичних і композиційних особливостей інтер'єру, принципів читабельності, масштабу та візуальної ієрархії. Особлива увага приділяється закономірностям побудови багаторівневих композицій, принципам ієрархії, масштабування, ритмічної організації та семантичної трансформації форми. У процесі навчання здобувачі опановують методи інтеграції шрифту з графікою, світлом, матеріалом і кольором, а також засвоюють принципи формування домінантних типографічних акцентів і комплексних навігаційних систем в інтер'єрі.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі повинні знати теоретичні основи шрифтової композиції, закономірності просторової динаміки та перспективного скорочення, особливості використання шрифту як архітектурного та художнього елементу середовища. Вони мають уміти створювати складні шрифтові композиції, моделювати типографіку як просторовий об'єкт, працювати з масштабом, контрастом і домінантою, інтегрувати шрифт у світлове та матеріальне середовище інтер'єру, а також концептуально обґрунтовувати власні проектні рішення.

Таким чином, дисципліна забезпечує перехід від площинного сприйняття шрифту до його розуміння як просторової, архітектурної та образотворчої системи, що формує функціональний, емоційний і семантичний образ інтер'єру.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни «Основи шрифтової композиції» ґрунтується на наявності у здобувачів вищої освіти спеціальності 022 «Дизайн» (ОПП «Дизайн інтер'єру») базових знань і практичних навичок, сформованих під час опанування загальноосвітніх і фахових дисциплін початкового рівня підготовки.

Передумовами для успішного засвоєння дисципліни є: знання основ композиції, пропорцій, ритму та візуальної рівноваги; базові навички проектного рисунка, ескізування; початкові знання з кольорознавства та закономірностей колірних поєднань; уявлення про історію мистецтва, дизайну та візуальної культури; володіння елементарними навичками проектної графіки та візуальної презентації; здатність до аналітичного сприйняття візуальних образів і роботи з графічною інформацією.

Наявність зазначених передумов забезпечує ефективне засвоєння теоретичних основ шрифту, розвиток практичних навичок типографічної та шрифтової композиції, а також їх свідоме застосування у проектній діяльності дизайнера інтер'єру.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи шрифтової композиції» здобувач вищої освіти спеціальності 022 «Дизайн» (ОПП «Дизайн інтер'єру») набуває цілісного уявлення про шрифт як складну композиційну систему та як інструмент формування просторового образу інтер'єру. Він опановує закономірності побудови багаторівневих шрифтових структур, засвоює принципи ієрархії, масштабування, ритмічної організації та просторової динаміки, розуміє специфіку акцидентної типографіки як образотворчого засобу та здатен застосовувати її у проектній діяльності.

Здобувач формує навички роботи з домінантою, акцентом і композиційною рівновагою, уміє інтегрувати шрифтові елементи з архітектурною формою, матеріалом, світлом і кольором, враховує особливості перспективного скорочення, точки огляду та маршруту руху користувача в інтер'єрі. Він здатен розробляти концепцію типографічного рішення простору, створювати навігаційні системи з урахуванням принципів серійності, модульності та стандартизації, а також аргументовано обґрунтовувати власні композиційні рішення професійною термінологією.

Результатом опанування дисципліни є сформованість проектного мислення, що дозволяє розглядати шрифт не лише як носій текстової інформації, а як архітектурний, пластичний і семантичний елемент середовища, здатний формувати функціональний, емоційний та естетичний характер інтер'єру.

Програмний результат навчання за дисципліною

ПРН 1. Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях.

ПРН 3. Збирати та аналізувати інформацію для обґрунтування дизайнерського проекту, застосовувати теорію і методику дизайну, фахову термінологію (за професійним спрямуванням), основи наукових досліджень.

ПРН 4. Визначати мету, завдання та етапи проектування.

ПРН 5. Розуміти і сумлінно виконувати свою частину роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності.

ПРН 6. Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні.

ПРН 7. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проектних вирішень.

ПРН 8. Оцінювати об'єкт проектування, технологічні процеси в контексті проектного завдання, формувати художньо-проектну концепцію.

ПРН 9. Створювати об'єкти дизайну засобами проектно-графічного моделювання.

ПРН 10. Визначати функціональну та естетичну специфіку формотворчих засобів дизайну у комунікативному просторі.

ПРН 11. Розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках та матеріалах.

ПРН 12. Дотримуватися стандартів проектування та технологій виготовлення об'єктів дизайну у професійній діяльності.

ПРН 13. Знати надбання національної та всесвітньої культурно-мистецької спадщини, розвивати екокультуру засобами дизайну.

ПРН 14. Використовувати у професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам'яті, національної самоідентифікації та творчого самовираження; застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики.

ПРН 15. Розуміти українські етнокультурні традиції у стильових вирішеннях об'єктів дизайну, враховувати регіональні особливості етнотипування у мистецьких практиках.

ПРН 17. Застосовувати сучасне загальне та спеціалізоване програмне забезпечення у професійній діяльності (за спеціалізацією – дизайн інтер'єру).

ПРН 18. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів дизайну.

ПРН 19. Розробляти та представляти результати роботи у професійному середовищі, розуміти етапи досягнення успіху в професійній кар'єрі, враховувати сучасні тенденції ринку праці, проводити дослідження ринку, обирати відповідну бізнес-модель і розробляти бізнес-план професійної діяльності у сфері дизайну інтер'єру.

Спеціалізація «Дизайн інтер'єру»

ПРН 20. На основі знань про тенденції розвитку сучасного дизайну інтер'єру вміти створювати авторський продукт дизайнерського проектування.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А 90-100 балів Відмінно	Студент демонструє глибоке та системне розуміння теоретичних засад шрифтової композиції, вільно оперує професійною термінологією, аргументовано обґрунтовує композиційні рішення. Практичні роботи відзначаються високим рівнем композиційної культури, цілісністю, оригінальністю та концептуальною завершеністю. Просторові рішення логічні, масштаб та ієрархія вибудовані коректно, інтеграція шрифту з матеріалом і світлом є переконливою та професійно виконаною. Проєкт подано акуратно, повно і вчасно.
В 82-89 Добре	Студент добре володіє теоретичним матеріалом, уміє застосовувати його на практиці, проте допускає незначні неточності у термінології або аргументації. Практичні роботи композиційно виважені, мають чітку структуру та логіку побудови, однак можуть містити окремі недоліки у деталізації, масштабуванні або пластичній виразності. Загальний рівень виконання є якісним і відповідає вимогам дисципліни.
С 74-81 Добре	Студент засвоїв основний теоретичний матеріал, проте знання мають фрагментарний характер. Практичні завдання виконані відповідно до вимог, але композиційні рішення недостатньо глибокі або виразні. Можливі помилки у роботі з ієрархією, просторовою динамікою чи інтеграцією шрифту в середовище. Проєктне мислення сформоване частково.
Д 64-73 Задовільно	Студент володіє базовими знаннями з дисципліни, але не завжди може застосувати їх у складних композиційних завданнях. Практичні роботи мають спрощений характер, виявляють обмежене розуміння просторової організації та принципів ієрархії. Допускаються помилки у масштабі, ритмі, композиційній рівновазі. Рівень самостійності у прийнятті проєктних рішень є недостатнім.
Е 60-63 Задовільно	Студент демонструє мінімально достатній рівень знань. Практичні роботи виконані формально, без достатнього рівня композиційної виразності та концептуального обґрунтування. Спостерігається поверхневе розуміння інтеграції шрифту в інтер'єрне середовище. Найвні суттєві помилки у побудові композиції.
FX 35-59 Незадовільно	Студент має фрагментарні знання, не засвоїв основні поняття дисципліни. Практичні завдання виконані частково або з істотними помилками у композиції, масштабі, ієрархії та просторовій організації. Відсутнє концептуальне мислення та професійна аргументація. Потребує доопрацювання та повторного оцінювання.
F 0-35 Незадовільно	Студент не продемонстрував необхідного рівня знань і практичних умінь. Практичні роботи відсутні або не відповідають вимогам дисципліни. Основні теоретичні положення не засвоєні, композиційні навички не сформовані. Дисципліна вважається не освоєною.

5. Розподіл балів

Поточний контроль						Разом	Загальна сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2			60	100
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3		
10	10	10	10	10	10	40	
Контроль самостійної роботи							
6	6	7	7	7	7		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проєкту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 - 89	B	Добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	Задовільно
60 - 63	E	
35 - 59	FX	
1 - 34	F	незадовільно з можливістю повторного складання незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами діагностики результатів навчання з дисципліни «Основи шрифтової композиції» є: поточний контроль рівня засвоєння теоретичного матеріалу (усні опитування, доповіді); оцінювання виконання практичних шрифтових завдань (ручні шрифтові вправи, шрифтові композиції, проектні пропозиції); аналіз якості шрифтових і типографічних рішень з урахуванням принципів композиції, читабельності та стилістичної відповідності; перегляд і обговорення індивідуальних творчих робіт; захист практичних і самостійних робіт із аргументованим обґрунтуванням шрифтових рішень; оцінювання візуальної культури та рівня сформованості професійних навичок роботи зі шрифтом в інтер'єрі. Оцінювання результату відбувається у формі заліка.

7. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. СКЛАДНІ ШРИФТОВІ КОМПОЗИЦІЇ

РОЗДІЛ 2. ШРИФТ У ФОРМУВАННІ ОБРАЗУ ІНТЕР'ЄРУ

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. СКЛАДНІ ШРИФТОВІ КОМПОЗИЦІЇ

Тема 1.1. Акцидентний шрифт як образотворчий інструмент.

Тема 1.2. Багаторівнева композиція.

Тема 1.3. Просторова динаміка.

РОЗДІЛ 2. ШРИФТ У ФОРМУВАННІ ОБРАЗУ ІНТЕР'ЄРУ

Тема 2.1. Шрифт як домінанта.

Тема 2.2. Комплексна навігаційна система.

Тема 2.3. Синтез шрифту, матеріалу та світла.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост. роб.		Лекції	Практ.	Конс.	Самос. роб.
РОЗДІЛ 1. СКЛАДНІ ШРИФТОВІ КОМПОЗИЦІЇ										
Тема 1.1. Акцидентний шрифт як образотворчий інструмент. Експресія; деформація; стилізація; семантична трансформація форми.	20		8		12	20				
Тема 1.2. Багаторівнева композиція. Шрифт + графіка; інтеграція зі світлом; накладання планів; взаємодія з кутом і об'ємом.	20		8		12	20				
Тема 1.3. Просторова динаміка. Напрямні осі; перспективне скорочення; шрифт у русі; інтерактивність.	15		6		9	15				
РОЗДІЛ 2. ШРИФТ У ФОРМУВАННІ ОБРАЗУ ІНТЕР'ЄРУ										
Тема 2.1. Шрифт як домінанта. Масштабні композиції; типографіка як архітектурний об'єкт; формування головного акценту.	20		8		12	20				

Тема 2.2. Комплексна навігаційна система. Ієрархія; серійність; модульність; стандартизація.	20		8		12	20			
Тема 2.3. Синтез шрифту, матеріалу та світла. Фактура; колористика; інтеграція з меблями; емоційний вплив.	25		8	2	15	25			
Усього годин	120		46	2	72	120			

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. СКЛАДНІ ШРИФТОВІ КОМПОЗИЦІЇ			
1	Тема 1.1. Акцидентний шрифт як образотворчий інструмент. Експресія як пластичний жест. Створити 10 варіантів експресивної літери (ручна графіка); варіювати ритм, контраст, тиск, штрих; передати емоційні стани (напруга, спокій, агресія, легкість).	2	
2	Деформація форми. Трансформувати слово через розтяг, стиск, ламання, фрагментацію; зберегти семантичну впізнаваність; виконати 3 варіанти композиції. Баланс між деформацією та функціональністю.	2	
3	Стилізація слова відповідно до заданого стилю (ар-деко, конструктивізм, мінімалізм тощо). Дослідити стилістичні ознаки; створити акцидентну композицію; аргументувати вибір пластики.	2	
4	Семантична трансформація форми: форма літери як носій змісту. Створити композицію, де графічна трансформація відображає зміст слова; застосувати метафору, символ, візуальний прийом. «Акцидент як художній образ».	2	
5	Тема 1.2. Багаторівнева композиція. Шрифт + графіка. Створити композицію з взаємодією тексту та абстрактної графіки; використати сітку; сформувати ієрархію.	2	
6	Накладання планів. Виконати багатопланову конструкцію (3–4 рівні); використати прозорий матеріал (плівка, акрил, калька); дослідити ефект глибини.	2	
7	Інтеграція зі світлом. Розробити світлову типографічну композицію; визначити сценарій освітлення; виконати макет із LED або світловою імітацією.	2	
8	Взаємодія з кутом і об'ємом. Створити кутову або об'ємну типографіку; виконати макет у масштабі 1:20.	2	
9	Тема 1.3. Просторова динаміка. Напрямні осі. Організувати композицію вздовж заданої осі; варіювати масштаб і ритм; продемонструвати маршрут зчитування.	2	
10	Перспективне скорочення. Розробити анаморфний напис; адаптувати форму до точки огляду; виконати макет або 3D-візуалізацію.	2	
11	Шрифт у русі / інтерактивність. Розробити концепцію кінетичної або інтерактивної типографіки; описати механіку взаємодії; виконати ескіз або цифровий прототип.	2	
РОЗДІЛ 2. ШРИФТ У ФОРМУВАННІ ОБРАЗУ ІНТЕР'ЄРУ			
12	Тема 2.1. Шрифт як домінанта. Масштабна композиція. Створити стінну композицію 1:20 із домінантною типографікою.	2	
13	Типографіка як архітектурний об'єкт. Розробити об'ємну літеру як просторову скульптуру.	2	
14	Формування головного акценту. Створити композицію з чіткою домінантою та другорядними елементами.	2	
15	Аналіз створених варіантів.	2	
16	Тема 2.2. Комплексна навігаційна. Ієрархія інформації. Розробка структури навігації для громадського простору.	2	

17	Серійність і модульність. Створення системи піктограм і текстових блоків.	2	
18	Стандартизація. Розробка єдиних параметрів (шрифтовий модуль, розмір, контраст).	2	
19	Презентація навігаційної системи.	2	
20	Тема 2.3. Синтез шрифту, матеріалу та світла. Фактура і матеріал Експеримент із матеріалами (метал, дерево, пластик).	2	
21	Колористика. Розробка кольорової системи шрифтової композиції.	2	
22	Інтеграція з меблями. Проектування типографіки як частини інтер'єрного елемента (стелаж, перегородка, барна стійка).	2	
23	Аналіз варіантів. Підсумки.	2	
Разом		46	

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ 1. СКЛАДНІ ШРИФТОВІ КОМПОЗИЦІЇ			
1	Тема 1.1. Акцидентний шрифт як образотворчий інструмент. Аналіз експресивної типографіки. Проаналізувати 5 прикладів акцидентної типографіки; визначити прийоми виразності (контраст, ритм, фактура); зробити аналітичні замальовки. Форма: PDF (5–7 сторінок).	3	
2	Серія експресивних літер. Створити 12 варіантів однієї літери у різних емоційних станах. Пояснити, якими засобами досягнуто виразності.	3	
3	Деформація слова. Обрати слово та виконати 6 варіантів контрольованої деформації. Зберегти читабельність.	3	
4	Стилізація під історичний або сучасний стиль. Дослідити стиль та створити композицію у відповідній пластичній мові. Додати коротке пояснення (1–2 стор.). Семантична трансформація. Розробити концепт, де форма шрифту візуально розкриває зміст слова (метафора, символіка).	3	
5	Тема 1.2. Багаторівнева композиція. Дослідження взаємодії «шрифт + графіка». Зробити 3 композиції з різною ієрархією домінування.	3	
6	Побудова сітки для багаторівневої композиції. Створити модульну систему для постера або настінної панелі.	3	
7	Експеримент з накладанням планів. Виконати цифрову або ручну багатопланову композицію (мін. 3 рівні).	3	
8	Світловий сценарій. Розробити схему світлової інтеграції: джерело світла; характер освітлення; зона тіні. Типографіка в куті / на об'ємі. Побудувати 3D-ескіз шрифтової композиції, що переходить з площини на площину.	3	
9	Тема 1.3. Просторова динаміка. Напрямна вісь інтер'єру. Обрати план інтер'єру та визначити осі руху. Розробити композицію вздовж головної осі.	3	
10	Перспективне скорочення. Побудувати анаморфну схему слова у перспективі (ручна або 3D).	3	
11	Кінетична концепція. Розробити концепт рухомої або змінної типографіки (ескіз + опис механіки).	3	
РОЗДІЛ 2. ШРИФТ У ФОРМУВАННІ ОБРАЗУ ІНТЕР'ЄРУ			
12	Тема 2.1. Шрифт як домінанта. Аналіз масштабних композицій. Дослідити 3 приклади типографіки як домінанти простору.	3	
13	Проект стінної домінанти.	3	
14	Розробити масштабну типографічну композицію для заданого інтер'єру (ескіз + пояснення).	3	
15	Аналіз пропозиції.	3	
16	Тема 2.2. Комплексна навігаційна. Об'ємна літера як об'єкт. Створити 3D-модель літери як просторової скульптури.	3	

17	Акцент і підпорядкування. Побудувати композицію з чіткою ієрархією (домінанта, субдомінанта, фон).	3	
18	Дослідження навігаційних систем. Проаналізувати приклад сучасної навігації (ієрархія, масштаб, стандарти).	3	
19	Розробка шрифтового модуля. Створити систему розмірів і пропорцій для навігаційного шрифту. Серійність і піктограми. Розробити 6–8 піктограм і текстових блоків у єдиній системі.	3	
20	Тема 2.3. Синтез шрифту, матеріалу та світла. Фактура і матеріал Експеримент із матеріалами (метал, дерево, пластик). Аналіз.	3	
21	Колористика. Розробка кольорової системи шрифтової композиції.	4	
22	Інтеграція з меблями. Проектування типографіки як частини інтер'єрного елемента (стелаж, перегородка, барна стійка).	4	
23	Підсумковий аналіз. Доопрацювання.	4	
Разом		72	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

1. Льїн М. О. Український шрифт ХХ століття. – Київ : Грані-Т, 2018. – 196 с.
2. Кириченко Ю. В. Основи шрифту та каліграфії : навчальний посібник. – Харків : ХДАДМ, 2016. – 180 с.
3. Ковальчук О. В. Шрифт у дизайні архітектурного середовища : навчальний посібник. – Київ : КНУБА, 2020. – 156 с.
4. Лаптев В. В. Типографіка : навчальний посібник. – Київ : Ліра-К, 2019. – 240 с.
5. Марченко Н. П. Візуальні комунікації в інтер'єрі : теорія і практика : монографія. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2021. – 212 с.
6. Паньків М. І. Дизайн навігаційних систем у громадських просторах : навчальний посібник. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2019. – 168 с.
7. Чихольд Я. Нова типографіка / пер. з нім. – Київ : ArtHuss, 2020. – 224 с.
8. Шевченко О. С. Типографіка в архітектурному середовищі : навчально-методичний посібник. – Одеса : Астропринт, 2022. – 148 с.
9. Bringhurst R. The Elements of Typographic Style. – 4th ed. – Vancouver : Hartley & Marks, 2013. – 384 p.
10. Frutiger A. Signs and Symbols: Their Design and Meaning. – New York : Van Nostrand Reinhold, 1989. – 288 p.
11. Middendorp J. Shaping Text: Type Design and Typography. – Amsterdam : BIS Publishers, 2012. – 320 p.

Додаткова література:

12. Наконечна А. М. Українська книжкова графіка і шрифт // Мистецтвознавчі записки. – 2017. – № 31. – С. 112–121.
13. Федорук О. К. Мистецтво книги в Україні. – Київ : Либідь, 2006. – 320 с.
14. Jury D. What Is Typography? – Hove : Rotovision, 2002. – 176 p.
15. Lupton E. Thinking with Type: A Critical Guide for Designers, Writers, Editors, & Students. – New York : Princeton Architectural Press, 2014. – 224 p.
16. Spiekermann E. Stop Stealing Sheep & Find Out How Type Works. – Berkeley : Adobe Press, 2014. – 192 p.

Електронні ресурси:

17. Українські шрифти : інформаційно-дослідницька платформа. – Режим доступу: <https://ukrainiantype.com>.
18. Fonts In Use : приклади застосування шрифтів. – Режим доступу: <https://fontsinuse.com>
19. Google Fonts Knowledge : навчальні матеріали з типографіки. – Режим доступу: <https://fonts.google.com/knowledge>
20. The Type Museum : офіційний сайт. – Режим доступу: <https://www.typemuseum.org>

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Програма здійснюється за наявності дидактичних та ілюстративних матеріалів, а також навчально-методичного матеріалу (посібників, доступу до електронних ресурсів) та апаратури (відеопроєктор, комп'ютер, ноутбук) для проведення практичних занять з достатньою кількістю ілюстрацій (презентацій), що вивчаються за програмою.